

SJÄLVSTYRELSEPOLITISKA NÄMNDENS YTTRANDE

Landskapsstyrelsens redogörelse till självstyrelsepolitiska nämnden

1996-97

nr 1

SB 1995-96

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen har till självstyrelsepolitiska nämnden överlämnat den i 32 § lagtingsordningen föreskrivna redogörelsen till självstyrelsepolitiska nämnden för tiden 1.11.1995-31.10.1996.

Nämndens förslag

Nämnden föreslår att lagtinget meddelar landskapsstyrelsen till kännedom de synpunkter som framförs i yttrandet.

NÄMNDENS SYNUNKTER

Åland och Europeiska unionen

Nämnden konstaterade i sitt yttrande för berättelseåret 1994-95 att många frågor i anslutning till medlemskapet i Europeiska unionen fortfarande är öppna eller kräver fortsatt utveckling. En av dessa frågor är Finlands medlemskap i den Europeiska monetära unionen (EMU). Olika förberedelser pågår på nationell nivå. En särskild expertgrupp har till statsministern avlätit en sakkunnigrapport om medlemskapets konsekvenser för landet och dess näringsliv. Samtidigt har finansministeriet tillsatt olika tjänstemannagrupper för att bereda medlemskapet. Nämnden har inhämtat att landskapsstyrelsen på tjänstemannanivå är representerad i några av dessa ämbetsmannagrupper.

Nämnden önskar beträffande medlemskapet i EMU understryka betydelsen av att landskapsstyrelsen kartlägger konsekvenserna av medlemskapet för Ålands del. På basis av dessa bedömningar finns det enligt nämnden sannolikt orsak för landskapsstyrelsen att upprätthålla en dialog med riksmyndigheterna. Utskottet utgår samtidigt från att landskapsstyrelsen i lämpligt sammanhang för lagtinget redovisar sin syn på den närmaste utvecklingen i fråga om EMU.

Landskapsstyrelsen har till lagtinget överlämnat ett meddelande nr 1/1996-97 om den s.k skattegränsen. I ärendet har finansutskottet avgett ett betänkande nr 10/1996-97 och lagtinget har efter diskussion hemställt om att landskapsstyrelsen verkar för att den i

betänkandet framförda målsättningen uppfylls.

Nämnden konstaterar att det redan i ett tidigt skede efter det skattegränslagstiftningen trädde i kraft den 1 mars 1997 konstaterades bristfälligheter och tolkningsproblem. Detta har föranlett riksdagen att i snabb ordning anta vissa lagändringar. Ändringarna, som gäller från den 1 juli 1997, bereddes i samråd med landskapsstyrelsen. Andra frågor har kunnat lösas tolkningsvägen. Till de delvis olösta problemen hör dock fortfarande bland annat handeln med begagnade varor samt risken för dubbelbeskattning av privatpersoner i vissa fall.

Med hänvisning till lagtingets beslut och den diskussion som lagtinget fört i ärendet vill nämnden understryka betydelsen av att landskapsstyrelsen fortsätter sitt samarbete med regeringen för att göra skattegränsen så osynlig som möjligt.

Landskapsstyrelsen hänvisar i redogörelsen till sitt meddelande nr 2/1995-96 om landskapet Ålands reviderade positioner inför Europeiska unionens regeringskonferens. Utöver vad som anförs i meddelandet konstaterar nämnden att lagtingets samrådsorgan för EU-ärenden erhållit information om att regeringskonferensen sannolikt också kommer att ändra Romfördragets artikel 227.5 d). Texten anger nu att fördraget inte skall tillämpas beträffande Åland men att Finlands regering vid ratifikationen kan tillkännage att fördraget tillämpas på Åland i enlighet med bestämmelserna i protokoll nr 2. Man avser nu att modernisera texten så att den motsvarar dagens läge varvid texten skulle erhålla följande lydelse: *"Bestämmelserna i detta fördrag skall tillämpas beträffande Åland i enlighet med de bestämmelser som intagits i protokoll nr 2 till akten rörande anslutning av republiken Österrike, republiken Finland och konungariket Sverige"*. Vid samrådet konstaterades att det inte finns något att invända mot förslaget som är en ren teknisk justering av avtalstexten.

Landskapsstyrelsen konstaterar i redogörelsen att dess löpande arbete med EU-ärenden inkluderande också programmen för erhållande av EU-stöd alltmer har funnit sina former. Nämnden har inhämtat att landskapsstyrelsen vad gäller EU-stöd koncentrerat sina resurser till de s.k. strukturfonderna vars syfte är att stöda jordbruk, fiske samt regional och social utveckling. Inom dessa områden har landskapsstyrelsen uppgjort vissa målprogram som godkänts av kommissionen. Till de delar landskapet har behörighet på området fungerar landskapsstyrelsen för Ålands del som fondansvarig myndighet, vilket innebär att de som söker ur fonderna kan vänta sig direkt till landskapsstyrelsen med ansökningar, förfrågningar m.m.

Nämnden konstaterar att ansökningar om medel ur andra stödformer, exempelvis inom

områdena kultur, teknik och forskning, i regel skall ställas direkt till kommissionen. Nämnden har inhämtat att landskapsstyrelsens resurser primärt koncentrerats på handläggningen av frågor som hör samman med strukturfonderna men att landskapsstyrelsens avdelningar och tjänstemän vad gäller övriga stödformer skall kunna bistå med information och rådgivning. Nämnden finner det viktigt att andra myndigheter, organisationer och företag kan få allmän vägledning om EU:s olika stödformer och vill därför betona betydelsen av att resurser anslås också för detta syfte. Nämnden konstaterar att olika stödformer särskilt riktar sig till kommunerna och utgår från att ett kommande Ålands kommunförbund skall kunna fungera som en betydelsefull informationsförmedlare till kommunerna i dessa frågor.

I den ändring av självstyrelselagen som gjordes inför EU-medlemskapet ingår en ny 59c §, enligt vilken till en av Finlands representanter i EU:s regionkommitté skall föreslås en kandidat som landskapsstyrelsen utser. Regionkommittén är ett rådgivande organ i förhållande till rådet och kommissionen. Kommittén, som sammanträder ca fem gånger per år, har åtta utskott som bereder yttrandena. Den åländska representanten är medlem i tre utskott och kan dessutom delta i underutskott och arbetsgrupper. Medlemmarna skall företräda regionala och kommunala organ. Varje medlem har en ersättare som för den åländska medlemmens del likaså föreslås av landskapsstyrelsen. Finlands kommunförbund fungerar som de finländska kommittémedlemmarnas sekretariat. Nämnden finner att medlemskapet i regionkommittén ger möjlighet till deltagande i integrationsarbetet på gemenskapsnivå vilket är av betydelse såväl för landskapsstyrelsens arbete med EU-frågor som för åländska kommuner och organisationer. Arbetet i kommittén bör bygga på växelverkan med dessa parter som även därför bör vara beredda att vid behov med behövliga resurser stöda de åländska företrädarna.

Gränsbevakningen och sjöbevakningen

I landskapsstyrelsens redogörelse behandlas även detta år gränsbevakningsväsendets utökade uppgifter i fråga om passgranskning och övrig gränsbevakning. I redogörelsen hänvisas till landskapsstyrelsens hänvändelse till inrikesministern angående möjligheterna att återföra passkontrollen på den lokala polisen. Nämnden har dock erfarit att några ändringar i förfarandet enligt inrikesministeriets meddelande inte är aktuella. Frågan sammanhänger med det kommande Schengen-avtalet som i ett senare skede även torde komma att föreläggas lagtinget för bifall. Genomförs Schengen-avtalet torde passgranskning komma att behövas endast i de fall en resenär anländer till Åland direkt från ett område utanför Schengen-avtalets medlemsstater. Intill dess bör dock landskapsstyrelsen fortsätta sina diskussioner med statsmakten i syfte att åstadkomma ett smidigare och humanare system för passkontroll och en utökad rätt för passgranskarna att utfärda visum.

Kronholmarna

Landskapsstyrelsen beskriver i redogörelsen de åtgärder som vidtagits med anledning av att särskilda personer och företag på synbarligen felaktiga grunder beviljats lagfart på vissa fastigheter av tidigare krononatur. I vissa av fallen har lagfartsinnehavaren i sin tur överlåtit fastigheterna till nya ägare som i sin tur erhållit lagfart. I syfte att fastställa det faktiska rättsläget har landskapsstyrelsen i nio fall fört ärenden till avgörande i domstol. Enligt landskapsstyrelsens bedömning bör det faktiska rättsläget först fastställas genom domstolsavgörande i de enskilda fallen innan eventuella politiska överväganden beträffande fastigheternas framtida ägande och nyttjande görs.

Enligt nämndens åsikt finns det orsak för landskapsstyrelsen att redan i ett inledande skede försöka bilda sig en uppfattning om i vilken utsträckning de ifrågavarande fastigheterna behöver utnyttjas för landskapets egna behov. Denna bedömning måste göras separat för varje fastighet. Utgående från detta kunde det enligt nämndens uppfattning vara möjligt att i många fall utan domstolsbehandling åstadkomma överenskommelser med nuvarande nyttjanderättshavare/lagfartsinnehavare, varigenom åtminstone i vissa fall domstolsprocesserna kunde avbrytas.

Den planerade ekonomiska zonen utanför territorialvattengränsen

Nämnden noterar med tillfredsställelse att landskapsstyrelsen beretts möjlighet att delta i den arbetsgrupp som utreder frågan om en ekonomisk zon utanför territorialgränsen. Nämnden stöder landskapsstyrelsens strävanden att i lagen skulle intas bestämmelser om att landskapets behörighet utsträcks att gälla den del av den ekonomiska zonen som ansluter sig till Ålands yttre gränser. Enligt vad nämnden erfarit har dock arbetet på senare tid inte framskridit i den takt som landskapsstyrelsen förutsett i meddelandet. Nämnden konstaterar att det är en viktig uppgift för landskapsstyrelsen att bevaka landskapets intressen i fråga om bl.a. jakt och fiske, miljövård och mineralfyndigheter. Landskapsstyrelsens målsättning i arbetet är enligt nämnden naturlig med tanke dels på den i självstyrelselagen reglerade behörighetsfördelningen, dels på hur frågan om landskapets område definierats i självstyrelselagen.

Revidering av självstyrelselagen

Av redogörelsen framgår att landskapsstyrelsen vid olika kontakter med justitieministeriet diskuterat behovet av kommande ändringar av självstyrelselagen. Som framgår av redogörelsen avser justitieministeriet att närmare utreda bestämmelserna om lagstiftningskontrollen. Uppdraget har givits till en utomstående sakkunnig. Behovet av att förkorta den i självstyrelselagen stadgade tiden för lagstiftningskontrollen är särskilt påtagligt i fråga om den lagstiftning som direkt anknyter till landskapets budget. Den tid som åtgår för lagstiftningskontrollen försenar också processen med att notifiera

implementeringen av EU-direktiv. Med beaktande av den frihet lagtinget besitter att bestämma över landskapsbudgetens utgifter är enligt nämndens mening en efterhandskontroll inte längre motiverad vad avser den lagstiftning som direkt ansluter sig till budgeten.

Nämnden har noterat den diskussion som förts i riket angående möjligheterna att omvandla samfundsskatten till en renodlad statsskatt. En sådan åtgärd skulle innebära att landskapets behörighet inom beskattningssektorn de facto beskärs. Denna principiella invändning har också från landskapets sida framförts till riksmyndigheterna. I de fortsatta diskussionerna om beskattningsbehörigheten, såväl internt som externt, är det därför enligt nämndens åsikt orsak att särskilt koncentrera sig på samfundsskattefrågan.

Ålandsmodellen och dess användning internationellt

Landskapsstyrelsen hänvisar i redogörelsen till vad som anfördes om det externpolitiska arbetet med utgångspunkt i Ålands folkrättsliga status i landskapsstyrelsens meddelande nr 4/1995-96. Landskapsstyrelsen angav där som en övergripande målsättning att öka kunskapen och intresset för Ålands status som ett autonomt, demilitariserat och neutraliserat område. Detta kan bidra till det internationella säkerhetsarbetet och samtidigt stärka landskapets folkrättsliga status. I meddelandet gavs olika exempel på medel varigenom dessa målsättningar kan uppnås. Nämnden finner landskapsstyrelsens synpunkter värdefulla både som grund för konkreta åtgärder och som underlag för fortsatt diskussion. Nämnden vill i sammanhanget också hänvisa till det arbete som bedrivs av Ålands fredsinstitut sedan hösten 1992. Institutet har igångsatt flera forskningsprojekt, mottagit gästande forskare och journalister, organiserat seminarier och möten, bidragit med sakkunskap särskilt vad gäller autonomimodeller och språkskydd vid olika evenemang i utlandet m.m. Institutets verksamhet finansieras via bidrag såväl från landskapet som statsmakten och dessutom med bidrag från stiftelser och fonder. Nämnden understryker behovet av en tillräckligt stabil finansieringsbas och att landskapet därför i nödvändig utsträckning har beredskap att medverka härtill.

Ålands demilitarisering och neutralisering

Landskapsstyrelsen redovisar för sitt sammanträffande med försvarsminister Anneli Taina den 2 april 1996 där ministern bekräftade regeringens tidigare ställningstaganden kring bibehållandet av Ålands demilitariserade och neutraliserade status. Av redogörelsen framgår att "frågan om utvecklande av Ålands demilitarisering och neutralisering" inte togs upp vid mötet utan kommer att behandlas vid ett senare tillfälle. Nämnden konstaterar att Ålandskonventionens status och giltighet som sådan är oomstridd. Nämnden uppfattar därför att diskussionerna om utvecklande är att uppfatta som en fråga om att i större utsträckning än hittills i nationella och internationella sammanhang framhålla

erfarenheterna av Ålands ställning som ett demilitariserat och neutraliserat område i Östersjön. I belysningen av de förändringar som inträffat i Nordens närområden har Ålands status ytterligare understrukits. En kontinuerlig diskussion om Ålands betydelse som en stabiliserande faktor i Östersjön med aktiv medverkan från åländsk sida bidrar till att understryka och stärka Ålandskonventionens betydelse.

Radio och television

Det av landskapet helägda bolaget Ålands radio och TV Ab inledde sin verksamhet i maj 1996. Bolagets syfte är att bedriva allmännyttig rundradioverksamhet i landskapet. Av 1997 års budget framgår att målsättningen för den allmännyttiga verksamheten särskilt är att

- stöda en fungerande demokrati genom att tillhandahålla ett mångsidigt utbud av fakta, åsikter och diskussion i samhällsfrågor,
- värna om yttrande- och åsiktsfriheten, vara kritiskt granskande och följa principen om fri och obunden journalistik,
- förverkliga landskapets självstyrelsepolitiska målsättning, d.v.s. bevara det svenska språket, utveckla kulturlivet, stärka samhörighetskänslan hos befolkningen och fördjupa den samhällspolitiska debatten och demokratin,
- främja programutbudets allmänbildande karaktär och stödja studieverksamheten,
- förmedla myndighetsmeddelanden.

Nämnden konstaterar att bolagets målsättning betonar programverksamhetens oberoende ställning och understryker att bolaget i sitt programarbete skall uppfylla det s.k. public service-kravet. Nämnden anser det viktigt att principen om en opartisk och objektiv journalistik, som bör följas av ett allmännyttigt och samhällsägt mediaföretag, närmare närmare utformas i ett internt regelverk.

Radiobolagets egenproducerade programutbud har betydligt utvidgats i jämförelse med situationen före den 1 maj 1996, då lokalradioverksamheten drevs som en del av Rundradion. Bland annat av denna anledning bör en längre inkörningsperiod än ett år ligga som grund för beslut som påverkar bolagets ekonomi och inriktning.

Nämnden vill i sammanhanget betona vikten av att tillräckliga kvalitetskrav ställs på all programverksamhet och att samarbete i olika utvecklingsfrågor samt programutbyte, särskilt på det nordiska planet, bör ägnas fortsatt uppmärksamhet.

ÄRENDETS BEHANDLING

Nämnden har i ärendet hört lantrådet Roger Jansson, medlemmen i EU:s regionkommitté, Itl Christer Jansson, riksdagsmannen Gunnar Jansson, t.f. kanslichefen Peter Lindbäck, EU-koordinatör Janina Groop, överinspektören Jan-Erik Åkerfelt, t.f. VD Pia Rothberg-Olofsson och redaktionschefen Astrid Olhagen från Ålands radio och TV samt verksamhetsledaren för Ålands fredsinstitut Robert Jansson.

I ärendets avgörande behandling deltog nämndens ordförande, talman Ragnar Erlandsson samt medlemmarna vtmm Sune Eriksson och Söderholm och Itla Sundback och Salmén.

NÄMNDENS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår nämnden

att Lagtinget meddelar landskapsstyrelsen till kännedom vad nämnden anført i yttrandet.

Mariehamn den 8 september 1997

Ordförande

Ragnar Erlandsson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data. The second part of the document provides a detailed breakdown of the financial data, including a comparison of actual performance against budgeted figures. This analysis highlights areas where the organization has exceeded expectations and identifies opportunities for cost reduction in other areas.

It is noted that the overall financial health of the organization remains strong, with a steady increase in revenue and a controlled expenditure. The management team is committed to continuing this growth trajectory through strategic investments and operational efficiency.

Yours faithfully,

John Doe

Director